

Hørselshjelp til høreapparatbrukere og andre relevante i nær relasjon

Sissel Pellerud

Cand. Mag, i Audiologi og Audiograf

Høresentralen, Akershus Universitetssykehus

Bakgrunn:

Som audiograf på høresentralen på Akershus Universitetssykehus ser jeg at det er behov for en enkel brosjyre som kan hjelpe eldre høreapparatbrukere til å fungere best mulig hjemme og i sosiale sammenhenger. Det er behov for å beskrive enkelte bruksområder, så som rengjøring av apparat og ørepropp, skifte av batteri og riktig plassering av høreapparatet. Det er i tillegg behov for en brosjyre som beskriver kommunikative utfordringer som er kjent hos en høreapparatbruker, en egen brosjyre med praktiske råd om å ta riktige hensyn. Den vil primært være rettet mot familie, venner, ektefelle og andre i nær relasjon til høreapparatbrukeren. Begge brosjyrer vil også kunne brukes av hjemmehjelp, ved sykehjem og av sykepleiere på avdelinger med langtidsinnlagte pasienter.

Bakgrunnen for dette informasjonsbehovet er at vellykket rehabilitering etter tildeling av høreapparat krever mye egeninnsats fra sluttbruker. Høreapparatbrukeren må bruke apparatet sitt mest mulig, ideelt 14 timer daglig. Spesielt i tiden etter tildeling er det en god del som ikke bruker apparatet nok eller i det hele tatt. I en nyere doktoravhandling fra Lovisenberg sykehus, finansiert av ExtraStiftelsen, dokumenterte forsker Jorunn Solheim at 22 prosent av pasientene ved hennes hørselssentral ikke brukte sitt/sine høreapparat i det hele tatt (Solheim, J.,2011). Denne kategorien ferdigtilpassede pasienter vil ha særskilt god nytte av den skisserte informasjonen.

Jeg opplever ofte at eldre brukere som kommer til høreapparatvurdering, som har blitt sendt av ektefelle eller andre pårørende, er frustrerte over at det tas lite hensyn hjemme. Mange forklarer andres irritasjon over at de ikke hører hva som blir sagt fra andre rom, fra en annen etasje, på avstand og liknende. Det samme gjelder mange av de som kommer til kontroller, hvor det gjerne er person i nær relasjon til bruker som har bedt om timen. De kommer ofte alene, og det er mye informasjon de skal bære alene.

Mange kommer med ørepropp som er fylt med ørevoks eller slitte og harde slanger, eller høreapparater som er plassert feil. Noen er så heldige at de får hjelp fra familie eller venner, men det blir ofte for mye informasjon å huske også for dem. Tidsrammen ved en vanlig konsultasjon er ofte knapp, fra 15 minutter til en time. Det er kjent gjennom audiologisk praksis hvor lite kunnskap og informasjon en eldre bruker sitter igjen med og husker etter en konsultasjon, nemlig kun om lag 5 %. I disse situasjonene er det også utfordringer i forhold til kommunikasjon på grunn av nedsatt hørsel.

Mange er godt avhjulpet med høreapparatene de har, men har dårlig diskriminasjonevne, det vil si at de på grunn av nedsatt hørsel har problemer med å oppfatte tale. Konsekvensen av nedsatt hørsel innebærer ofte at de mister detaljinformasjonen i talesignalet, noe som i størst grad påvirkes ved tale på avstand og i bakgrunnsstøy (Laukli, E., 2007). Problemet blir større når omgivelsene ikke tar hensyn, og snakker utydelig og uten øyekontakt med bruker. Det er faglig frustrerende ikke å kunne bistå brukeren når de går ut dørene på høresentralen. Familien tenker på sin side at nå har personen fått høreapparater, så nå hører vedkommende alt, og det er ikke tilfelle. Det er følgelig behov for informasjon som bevisstgjør omgivelsene om hvordan man kan bedre hverdagen til høreapparatbrukere.

Det finnes god utarbeidet informasjon fra andre extrafinansierte prosjekter i form av brosjyrer, hefter og filmer, som informasjonshefte om døvblitthet (www.hlf.no/dovblittinfo), informasjonsfilm til pleiepersonale (www.hlf.no/eldrefilm) eller håndboken Hør her! (www.hlf.no/handbok). Brukerne mangler like fullt kort og presis informasjon som er lett tilgjengelig og lett håndterlig. Det fokuseres i eksisterende materiale mye på hjelpemidler, og riktig bruk av hjelpemidler. Mye av det som finnes er rettet inn mot den nokså lille gruppen sterkt tunghørte. Det betyr at høreapparatbrukere med mindre alvorlige hørselstap ikke får dekket sitt informasjonsbehov for å stimulere til egenrehabiliteringsinnsats. Det paradoksale her ligger i at de som har alvorlige hørselstap ser seg nødt til å ta høreapparat i bruk, mens de

som har mindre alvorlige hørselstap og som også trenger høreapparat ikke stimuleres til å trene nok. Dermed øker faren for lav bruk og ikke-bruk, med påfølgende negative effekter psykososialt. Det er følgelig behov for materiale som treffer alle eldre høreapparatbrukere, uansett grad av hørselsnedsettelse.

Riktig bruk av høreapparatet er avgjørende. Jeg opplever også lite kunnskap hos nærpersoner og hos annet helsepersonell som følger brukere. Det er behov for tilgjengelig helsepedagogiske informasjonsverktøy for læring og mestring hos bruker, da det vil øke muligheten for at de lykkes ved fremtidige utfordringer knyttet til bruk av høreapparat.

Målsetting

Målet er å utvikle to brosjyrer til bruker, nærpersoner og helsepersonell.

- Vi vil utarbeide en brosjyre som beskriver rengjøring, bruk og vedlikehold, med store bilder og lite tekst. Brosjyren skal gi enkel veiledning til korrekt bruk.
- Den andre brosjyren skal kort beskrive de kommunikative utfordringer en høreapparatsbruker opplever, og beskrive lette gjennomførbare tiltak og råd til brukeren selv og til omgivelsene (familie, ektefelle) for å kunne ta riktige hensyn. Det skal også være plass til å skrive egne notater for brukeren.

Brosjyrene vil bli delt ut til alle våre pasienter hvor det er behov, det er snakk om ca 2600 årlig. Dette vil også være med på å sikre lik informasjon til eldre høreapparatbrukere.

Prosjektet vil derfor distribuere sluttproduktene til følgende aktører i hørsels- og eldreomsorgen:

- Offentlige høresentraler (32)
- Private ØNH – spesialister (85)
- Selvstendige audiografer og audiopedagoger (25)
- Et utvalg pleiehjem, sykehus (andre avdelinger med eldre innlagte) og hjemmesykepleie (10)

Brosjyrene skal leveres til brukere ved tilpasning av høreapparat og vil supplere den verbale informasjon de får ved konsultasjonen. Brosjyrene kan også utleveres ved kontroll hvor det er tydelig at høreapparatet brukes feil.

Et delmål vil være å redusere antall kontroller på høresentralene på grunn av feil bruk, som når årsaken til problemene er relatert til en ørepropp fylt med ørevoks, hull i slangen, manglende batteri og liknende.

Målgruppe

Målgruppen er eldre høreapparatsbrukere, særlig de som trenger hjelp til riktig bruk av høreapparat og til deres nærpersoner.

Brosjyrene vil også være nyttig for andre som jobber direkte med eldre høreapparatbrukere, som pleiehjelp ved omsorgsbolig, hjemmehjelp og andre som møter eldre høreapparatbrukere.

Gjennomføring

Første periode av prosjektet vil bli brukt til å bestemme hva brosjyrene skal inneholde når det gjelder både tekst og bilder. Vi vil trekke inn en eller to erfarne brukere, for å kvalitetssikre relevansen i innholdet.

Tidlig i prosessen tas det kontakt med grafisk designer, for å dele ideer, og få et innblikk i hva som er mulig i forhold til utforming. Det grafiske er viktig, da det skal være brosjyrer basert på illustrerende bilder og enkel tekst. Deretter vil tilbud på trykkeri og distribusjon innhentes.

De ferdige brosjyrene distribueres til de offentlige høresentralene, privatpraktiserende ØNH-leger og selvstendige audiografer. Brosjyrene vil bli gjort tilgjengelige som pdf-filer på relevante nettsider, eksempelvis på HLF sin hjemmeside (www.hlf.no).

Anslått behov for midler

Honorar til prosjekttil prosjektleder basert på forventet bruk av timer, møter og telefonkontakt med eksterne konsulenter.	75 000
Ekstern konsulent; grafisk designer.	50 000
Ekstern konsulent; korrektur.	10 000
Utgifter vedrørende sending via posten.	10 000
Produksjon/trykk. Utgifter ved publisering på nett.	150 000
Totalt	kr 295 000

Fremdriftsplan

1. januar 2015

Start av prosjektet vil være 1. januar.

1. januar til 1. mai 2015

Startfasen brukes til å bestemme innhold, basert på egne erfaringer og kunnskap, samt kontakte erfarne brukere for ideer. Starte samarbeid med grafisk designer.

1 mai til 1. august 2015

Utkast for ferdigprodukt skal være klar 1. mai 2015 i samarbeid med grafisk designer.

1. august til 1. september 2015

Gjennomgang av 1.utkast. Produktene skal ferdigstilles i løpet av denne perioden og sendes til trykkeri.

Etter 1. september og frem til 1. november 2015.

Starter distribuering av ferdig produkt gjennom kontakter i hørselsomsorgen i nærområdet. Sendes ut til tidligere nevnte aktører i hørsels- og eldreomsorgen og publisering på nett. Tiden brukes også til å skrive sluttrapport.

Kontaktperson

Kontaktperson er Sissel Pellerud (Cand. Mag, i Audiologi og audiograf ved Ahus).

Tlf: 679 60 022

Mail: spel@ahus.no

Referanse:

Laukli, Einar (2007). *Nordisk lærebok i audiologi*. Fagbokforlaget.

Solheim, Jorunn (2011). *Hearing loss in the elderly - Consequences of hearing loss and considerations for audiological rehabilitation*. DUO (Digitale utgivelser ved UiO).

[<https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/31246/dravhandling-solheim.pdf?sequence=3>]